

PRAVICA

Glasi krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/I — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.-, za četrti leta Din 15.-, za pol leta Din 30.-; za inozemstvo Din 7.- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na upravo jugoslovanske tiskarne, Kolportajni oddelk, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Naša mladina.

Ves naš up za bodočnost je naša mladina. Po strašnih pretresljajih vojne se je njen najboljši del takoj usmeril v krščanski socializem. In sicer ne samo program, ampak cela njena miselnost, njena duša takorekoč je krščanskosocialna. Naša mladina, naj študira po visokih šolah, ali pa si z rokami služi kruh, hoče krščanskosocialno živeti. Ni ji edino samo do političnega programa na krščansko-socialnih načelih, ampak v prvi vrsti za življenje v službi bližnjega in cele človeške družbe.

Naša mladina ljubi svet, ki v njem živi, ljubi ljudi, ki se na njem v znoju svojega obraza trudijo. Iz ljubezni do njih trpi, ko vidi, da so eni izkoriščani, drugi pa živijo od njihovega truda. Da so eni manjvredni, drugi privilegirani. Da imajo tisti, ki delovno ljudstvo izjemajo, v rokah vso oblast. Da ne odločuje krščanska pravičnost, ampak samo moč. Da je v kapitalistični družbi žakelj denarja več kakor vsa načela poštenosti, ljubezni in bratovstva. Da se s tem dostojanstvo človeške duše neskončno ponižuje; da se iz božjih svobodnih ljudi delajo sužnji; da se teptajo zakoni morale, ki zato propada v bogatih in revnih; da mora človeške kulture biti konec, če jo bosta vodila samo pohlep in sovraštvo.

Naša mladina pa vidi tudi, da temu zlu ni mogoče odpomoči drugače, kakor da vsak izmed nas začne živeti čisto drugo, bližnjemu popolnoma posvečeno življenje. Da res smatra vsakogar za svojega brata, da se njegovi sreči daruje in žrtvuje. Da ni srečen in zadovoljen, če niso srečni in zadovoljni drugi. Da svoj pohlep, svoje sebične nagone kroti, da ne bi oškodoval svojega bližnjega. Da smatra samega sebe v službi svojih sobratov, družbe, družabnega blaga in napredka. Z eno besedo, da zares socialno misli in čuti, ne samo na jeziku, ne samo po programu, ampak iz celega svojega bistva. Je veliko socialistov, krščanskih in nekrščanskih, ki so na socialistični program zapriseženi, ki snujejo socialne zakone, ki socialno govorijo, za svojo osebo so pa popolnoma brez socialnega čustvovanja in obnašanja napram bližnjemu. Krščanska socialistična mladina pa hoče poseči do korenin in socialnost položiti v srca, v vse odnose med ljudmi brez izjeme, z eno besedo, v resnično in dejansko življenje.

Hvalabogu taka zares socialno misleča in čuteča mladina na krščanskem moralnem temelju dorašča in stopa polagoma na javno torišče. Treba je našo mladino le še bolj združiti in zbrati, treba osnovati krščanska delavska mladinska društva prav povsodi. V teh družtvih se naj naša mladina ne samo izobrazuje v socialnih vedah, ampak tudi smotreno vzgaja v socialnem čustvovanju, delanju in tovarištvu. Moramo jih pa vzgojiti v svobodne in samostojne osebnosti, ki ne bodo delali le pod disciplino, palico in navado, ampak po lastnem moralnem nagibu in svobodni samoodločitvi! Na to vzgojno plat v naših delavskih mladinskih družtvih bo pač treba polagati odsej večjo skrb. Kajti iz nje naj izidejo pogumni možje, kovači bodočnosti, ki bodo znali stati na svojih nogah.

Zahtevajte „PRAVICO“ po vseh gostilnah in javnih lokalih, posebno še v industrijskih krajih

Probujujoči se vzhod.

Svetovna vojna je zrevolucionirala duhove. Grozote in trpljenje je prisililo človeštvo k razmišljanju o vzrokih obstoječe bede. Čimbolj se je večal pritisk, tembolj se je mišljenje bistrilo in v pospešenem tempu našlo izhod v medvojni in povojni revoluciji. Zapadna Evropa — voditeljica svetovne vojne — je začela spreminjati svoj značaj: absolutistično monarhistične državne oblike so se umaknile demokratičnim republikam. Nova orijentacija zmučenega človeštva je zahtevala novega sestava in novih oblik skupnega sožitja.

Vse pridobitve zdramljenih tepancev pa so trajale le nekaj hipov. — Reakcija si je v kratkem času z energičnim naskokom osvojila vodilno mesto v posameznih evropskih državah. In danes blodimo zopet pod mogočno patronažo kapitalizma in militarizma novemu trpljenju naproti. Načela o svobodi in demokraciji smo žalostno puščali medleti in toniti v pozabljeno. Neodpušljivo brezbrizni smo ob propadanju poslednjih pridobitev demokracije.

Na vzhodu pa se kažejo znaki novega življenja. Človečanska zavest, ki je pri nas vzplamtela za francoske revolucije in kulminirala po svetovni vojni, se na vzhodu budi, utrjuje in širi z neugnano silo. Sto in sto milijonov tlačanih in zatiranih se dviga in zahteva odločno svobode in pravice. Ta ogromni val duhovnega prevrata se čedalje bolj bliža nam in nas poziva, da se mu pridružimo. V nas ne bi smelo biti ob tem trenutku prav nič oklevanja. Kajti gotovo je, da je to veliko osvobodilno gibanje vzhodnih narodov prilika tudi za nas, da si pridobimo ugrabljene pravice in svobosčine nazaj in si ustanovimo nove oblike za naše javno življenje.

Za velik trenutek pa je treba skrbne priprave. Ali se pripravljamo?

Političen pregled.

Notranji politični položaj se vedno zaostrojuje. Nasprotje med obema vladnima strankama neprestano raste. Pašić se je vrnil iz Monte Carlo in je spet prevzel vladne posle. Vsi politični krogi so mnenja, da je sedanji položaj nevzdržen. Napovedujemo se razne kombinacije z novimi osebami v vladi.

Parlament je začel z debato o zakonu o kreditni banki. Vladna večina je vladni načrt sprejela.

Naš finančni minister se mora v Ameriki boriti z velikimi težavami. Ameriška komisija nam stavlja tako težke pogoje pri odplačevanju dolgov, da je skoro neverjetno, da bi mogla naša delegacija nanje pristati. Bati se je, da se bodo pogajanja prekinila.

• • •

Ogrska. Po končani uvodni preiskavi velike ponarejevalske afere se je začelo čiščenje v parlamentu in v javnosti. Opozicija odločno zahteva odstop sedanjega vladarja, češ da je zapletena v škandalozno akcijo ponarejevanja. Vlada se nervozno brani, pojasnjuje, zagotavlja. Državni pravdnik je obtožil 26 prizadetih. Obtožnica navaja kot iniciatorja ponarejevalske akcije kneza Widischgräta in mu očita, da je dal ponarediti za 30 milijonov frankov francoskih novčanic. Javno mnenje na Francoskem je pod vtisom poročil francoskih časnikov iz Budimpešte, ki trdijo z vso gotovostjo, da se je vršilo vse ponarejanje ob vednosti celokupne ogrske vlade in je torej ozadje te afere politično, namreč sovraštvo napram Franciji.

V Rumuniji kažejo vsa znamenja, da se sedanjemu nasilnemu režimu bliža že davno zaslužen konec. Opozicijske stranke bodo ponekod enotno nastopile pri sedanjih občinskih volitvah. Pojavljajo se tudi resni glasovi, da prevzame vlado koalicija nacionalne in agrarne stranke, ki bo vzpostavila demokratičen režim. Baje se pridruži tudi ljudska stranka. Zlom diktature v Rumuniji bo brez dvoma blagodejno vplival na soroden razvoj pri sosedih, zlasti pri nas.

Italija. Mussoliniju delajo preglavice notranji prepriji z vseh strani nanešenih strankinih elementov. Njegova močna roka postaja nervozna zlasti tudi vsled tega, ker ne more preprečiti vpliva izgnanih političnih nasprotnikov na mase v deželi. Tako grozi sedaj z vsemi mogočimi pretnjami svojem najnevarnejšemu protivniku, bivšemu voditelju italijanske ljudske stranke don Sturzu, ki iz prognanstva bodri katoliško mladino, naj vztraja v borbi proti fašizmu in za vzpostavitev krščanske demokracije, povdarja, da je zmaga nad nasiljem v neposredni bližini. Mussolini pa veruje v moč bajonetov, pušk in kanonov in jih zato gromadi kakor nikjer drugod.

Na Čehoslovaškem skušajo na vsak način ojačiti sedajno vlado s pritegnitvijo Slovkov k sodelovanju. Vrše se obsežna pogajanja in zdi se, da Čehi popuščajo od svojega neodjenljlivega centralizma. Če se bodo pogajanja uspešno dovršila, bo to češkoslovaški republiki v velikansko korist. Vpliv takega dogodka pa ne bi ostal brez posledic tudi za nas. Zato pozdravljamo sodelovanje bratskega slovaškega naroda pri vodstvu češkoslovaške republike na osnovi avtonomije Slovkov.

Pečat sramote.

Ne dopušča nam prostor v našem listu, da bi napisali najhujše slučaje sleparij, nasilja in grde nepoštenosti, ki so jih zagrešili socialni demokrati, s komunisti in demokratski podjetniki v vseh krajih Slovenije.

Tako grdega volivnega boja še slovensko pošteno delavstvo ni doživelo in vsa poštena delavska Slovenija je danes edina v ostri obsodbi voditeljev socialdemokratov in komunistov, ki so s kapitalistično-demokratsko-narodno-socialistično organizacijo organizirali nasilje, teror in goljufije, tako od strani uradnih organov, kakor socialističnih zaupnikov in demokratskih podjetnikov, proti krščansko-socialističnemu delavstvu. Prve dni volivnega boja je res podleglo mnogo krščansko-socialno mislečih delavcev in delavk terorju in goljufijam naših nasprotnikov. Toda, bolj ko je cvetela nesramnost naših nasprotnikov, bolj je rastla zavest in korajža v vrstah krščanskih socialistov.

Prave junake in junakinje se je izkazalo vse tisto naše delavstvo v tem volivnem boju, ki se je uprlo nasilju in sleparijam od vseh strani, ter oddalo svoje glasovnice zaupnikom »Jugoslovanske strokovne zveze«.

Krščansko socialno delavstvo se bori legalno proti vsakemu nasilju in nepoštenosti. Naši nasprotniki, združeni socialni demokrati in komunisti v obsegu z demokratskimi narodnimi socialisti, so pa vse to povzročili in izžvali. Zato so si vtisnili pečat sramote na svoje čelo in pred vso našo pošteno javnostjo so odgovorni tudi za moralno škodo, ki so jo s tem prizadeli naši »Delavski zbornici« na ugledu in avtoriteti.

Kmalu bomo šteli glasove. Vsaka druga glasovnica naših nasprotnikov

bo pričala o nasilju in goljufiji. Presteli pa bomo tudi glasove krščansko socialnega delavstva; glasove naših junakov in junakinj, ki so izšli iz boja zmagoslavno. Kljub vsemu jih ne bo malo. In te junake bomo mi presteli, jih zbrali in pripravili za prihodnji drugi boj v katerem mora biti maščevan — »pečat sramote« —!

Jugoslov. strokovna zveza.

Zveza tovarniškega delavstva.

Prevalje. Na našem delavskem shodu, ki se je vršil ob številni udeležbi delavcev, sta se sprejeli sledeči resoluciji, ki sta bili odposlani na merodajno mesto. — 1. Krščansko socialno delavstvo, zbrano na shodu na Prevaljah dne 22. januarja 1926, protestira proti ukinitvi ministrstva za socialno politiko in načinu, kako se postopa pri določevanju kreditov za socialne institucije. Posebno pa ugovarja proti črtanju kreditov za borzo dela v Mariboru. Delavstvo mežiške doline vidi v omalovaževanju socialnih naprav od strani vlade nov pritisk proti svojemu obstoju. V času, ko se nam obeta odpuščanje v masah in prehajamo iz ene krize v drugo, je najmanj na mestu, da se ruši na ustanovah, pri katerih išče delavec v slučaju sile zaščite in podpore. — 2. Ugovarjamo najodločnejše proti nasilju in zlouporabam, ki jih izvršujejo socialdemokrati pri razdeljevanju in pobiranju volivnih glasovnic za Delavsko zbornico. — Ugovarjamo, da je sistem volitev po kuvertih slab, podvržen vsestranskim manipulacijam in šikanam. Zahtevamo tudi, da glavni volivni odbor takoj vse potrebno ukrene, da pridejo glasovnice v roke volivcev, ki so v imenikih — a jih še danes nimajo.

Zveza papirniškega delavstva.

Goričane - Medvode. Predsednik podpornega fonda za delavce združenih papirnic Vevče, Goričane in Medvode nam sporoča, da se vrši za delavstvo Goričane in Medvode občni zbor tega podpornega fonda v nedeljo dne 7. februarja t. l., in sicer ob 8. uri zjutraj v Društvenem domu v Preski. — Na ta občni zbor je vabljenno vse delavstvo brez razlike. Poročalo se bo o poslovanju v l. 1925. Na občni zbor pride tudi zastopnik podjetja.

Vevče. V zadnjem času v naši tovarni straši! Kdo in kje boste vprašali, tovariši? Raznovrstni lepaki po zidu. Ne vemo ali prihaja ta sapa od gospodov iz Ljubljane, ali pa hočejo samo naši Nemci pokazati, češ, le pogledjte kako moč imamo Nemci v SHS. Pojdimo k stvari. Po oddelkih je vse polno lepakov, ki oznanjajo, kaj vse boš prejel, ako se ne boš ravnal tako, kakor stoji tam zapisano. Tako stoji na enem lepaku zapisano, da bodo vsi delavci, v katerem oddelku se pač ubije kaka šipa, isto plačali in so zanj odgovorni in sploh za vsako poškodbo. Zakaj nas nočete še bolj priviti? Kaj pa ko bi vsak delavec v dotičnem oddelku plačal celo šipo, pa magari če jo veter ali toča ubije. In pa odgovornost v oddelku? Kaj pa, če bi ta odgovornost pri vrhu začela, od gen. ravnatelja navzdol, potem bi seveda na delavca gotovo nič ne prišlo. — Drugi plakat straši, da se v tovarni ne sme med delovnim časom nič jesti. Tiste, kateri strašijo s tem, bi nujno prosili, da naj nam pokažejo, kako bi šlo brez jedi? Imamo delavce, ki morajo zjutraj ob štirih vstati in poldrugo uro peš hoditi. Pred od-

hodom popijo doma nekaj kave, kos kruha pa dajo v žep. Tega pojedjo med svojim delom. Gotovo je, da delo pri tem prav nič ne trpi.

Viničarji.

Gibanje strokovne organizacije viničarjev v januarju t. l. V dokaz, da izrabljamo sedanji brezposelni zimski čas prav pridno za naš pokret, pričujemo na tem mestu, kje in kdaj so se vršili strokovni krajevni sestanki naših viničarjev, katerih uspeh je bil povsod nad vse pričakovanje lep. Dne 6. jan. je bil sestanek v Vinskem vrhu, dne 10. jan. v Presiki, dne 17. jan. v Slamnaku, dne 24. jan. na Krogu in dne 31. jan. v Nunski grabi. Vmes so se vršile razne priprave in pogovori z agilnejšimi našimi možmi in fanti za sestanke prih. meseca, kateri se bodo tu in tam vršili tudi v tednu. Skupine se pripravljajo na občne zборе za prihodnji mesec. Utrditi si moramo organizacijo najprej v domači okolici, potem se bomo razširili v Haloze in ostale dele Slovenskih gor. Tudi viničarji iz Medjimurja hočejo k nam, v našo strokovno zvezo. Mi jih bomo bratsko in z odprtimi rokami sprejeli, ter se bomo dosledno potegovali za njih pravice. Povsod, kjer so že skupine, bo ustanovljen Posmrtni sklad. V najkrajšem času se vpelje Bolniški sklad in tako bodo naši viničarji potom organizacije in medsebojne vzajemnosti ter samopomoči oti največje skrbi ob času smrti svojcev in težkih boleznih ter telesnih poškodb.

Ljutomer. — Viničarska skupina Ljutomer je imela v Presiki ponovni sestanek, ki se je vršil ob obilnem številu viničarjev. Žalostno dejstvo pa moramo ugotoviti, da je še mnogo viničarjev, ki so sicer še neorganizirani in se vendar udeležujejo naših sestankov. Krivda je v tem, da ti naši tovariši še vedno ne razumejo, kaj je pravzaprav naša organizacija. Vendar pa je razvidno, da krivic, ki se nam gode, ne bomo odpravili drugače kakor le s skupno močjo. Vsak posamezen viničar lahko toži in godrnja kolikor hoče, mu vse to ne bo nič pomagalo. Svoje pravice bomo dosegli le, če bomo vsi organizirani v svoji viničarski strokovni organizaciji.

Ljutomer. V Nunski grabi smo imeli lepo uspešni sestanek. Sedaj vidimo, kako nam je organizacija potrebna. Kar trumoma so se začeli viničarji organizirati. Mnogim našim viničarjem je organizacija priporočila, kar so jim gospodarji zadržali ali pa sploh niso hoteli izplačati. Vse te pravice so dosegli le potom svoje vini-

čarske organizacije. Zato pa tovariši, iščite pomoči le v organizaciji in organizirajte se do zadnjega. Tovarišu Rozmanu se končno zahvaljujemo za njegov trud, ki ga ima v organizaciji.

Prometna zveza.

Poziv vsem članom Prom. Zveze, skupina Maribor. V nedeljo, dne 14. februarja 1926 ob 9 dopoldne se vrši na Koroški cesti št. 1 v prostorih »Krekove posojilnice« v Mariboru, občni zbor Prom. Zveze, skupina Maribor s sledečim dnevnim redom: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora; 2. poročilo odbornikov; 3. predlogi za občni zbor centrale; 4. volitev novega odbora; 5. volitev delegatov za občni zbor centrale; 6. slučajnosti. V slučaju, da ta občni zbor ne bi bil sklepčen, se bo vršil pol ure nato drugi občni zbor, ki bo sklepčen brez ozira na število članov. Pozivamo vse članstvo skupine Maribor, da se tega občnega zbora zanesljivo udeleže. — Odbor.

Okrožnica št. 4.-VI. Št. 60.603-26. Ljubljana, dne 20. januarja 1926. — Predmet: Naredba ministrstva saobračaja, da se ne izdajajo nikake vozne ugodnosti izven predpisov. — Vsem službenim edincem! Gospod minister za promet je z odlokom M. S. br. 41.556-25 z dne 30. decembra 1925 odredil, da je pri izdajanju vozniških ugodnosti drž. prometnemu osebju, tako za privatne, kakor tudi za službene vožnje, v vsem postopati po predpisih o brezplačni in povlaščeni (režijski, opomba pisca) vožnji z dne 1. oktobra 1924. Prošnje uslužbencev za vozne ugodnosti, ki jim ne pripadajo po predpisih, se po gornjem odloku ne smejo predlagati ministrstvu saobračaja. Ministrstvo takih prošenj ne bo odobravalo in tudi o njih ne izdajalo odlokov. Iz tega sledi, da se take prošnje tudi ne smejo pošiljati direktorji. Direktor: Dr. Borko s. r.

Okrožnica. Št. 1. — Upr. Predmet: Red in čvrsta disciplina v službi, ki se mora vršiti strogo v duhu postojeh predpisov in zakonov. Vsem službenim edincem. Pod št. APO Br. 28—26 od 1. januarja t. l. sem prejel od gospoda generalnega direktorja naredbo broj 41.998—25 gospoda ministra saobračaja, katero razglašam v naslednjem vsemu osebju z najresnejšim pozivom, da jo vsakdo temeljito in ponovno prouči ter se stalno in v vsem po njej ravna. Direkcija bo najstrožje postopala po izdanih odredbah ter brezobzirno kaznovala vsako kršitev. Poedina odeljenja direkcije imajo čimprej izdelati

potrebna navodila oziroma pojasnila v posameznih točkah. Gospod generalni direktor pripominja: Naredba Gospodina Ministra je jasna u njoj je tačno i istaknuta i obeležena namera njegov, da se sve što se radi na našim železnicama, radi u interesu tačnog, brzog, bezbednog i udobnog saobračaja. Svaki rad koji ne bi bio u skladu sa ovim namerama biće najstrože kažnjen. Naredba Gospodina Ministra je obimna, predviđa sve osnovne principe iz kojih proističe red i pravilno funkcionisanje saobračaja, zato se njoj nema šta da se doda, nego se pozivate, da saopštenje naredbe primite na znanje i primite puno odgovornost za izvršenje. Da bi železnice odgovorile svome zadatku i dale zemlji jedan bezbedan potpuni i dobar saobračaj potrebno je, da na železnicama, pored njihove tehničke opreme bude i organizacija službe sprovedena najcelishodnije i racionalnije, da bude reda i čvrste discipline u svima redovima službenika od najstarijeg do najmladjeg. Tehnička sprema železnica u velikom zavisi od materijalnih sredstava kojima se raspolaže. U tome pogledu učinjeno je već dosta, ali na nama je, da nastanemo svima silama, da se i nedostajajuće popuni, što će se učiniti čim se dobiju potrebna materijalna sredstva, zašto ću se svom snagom založiti. Na organizaciji službe, za što pravilniji i što celishodniji rad, pristupice se u najskorijem vremenu potrebi i poslovima. Ali ne manje važna, ako ne i jedna od najvažnijih činjenica, za pravilan a naročito bezbedan i uredan saobračaj, za ugled ustanove i države jesu red i disciplina, koji moraju vladati u svakoj grani železničke službe, koji su na železnici i u njenoj službi potrebni no ma gde na drugom mestu, koji su drugim rečima bitni i osnovni faktori za njeno pravilno funkcionisanje. Prema mnogim znacima i opažnjama red i disciplina na našim železnicama nije na zavidnoj visini. Žalbe trgovačkog i putničkog sveta koje su se desila slučajeva i opravdane, naročito u pogledu i suviše dugog trajanja pri prijemu, otpravljanju i predaji pošiljka, neugodnostima pri putovanju, čestim udesima ne govore o jednom redu i radu koji u jednoj uredjenoj ustanovi treba da vlada. Pojave neizvršavanja naredaba mladjih (od strani mlajših op. dir.), denunciranje starijih a i svojih drugova, obraćanje službenika nenadležnim putem za svoja potraživanja, dokaz su nedovoljne discipline. Svim ovim neredovnim in nemilim pojavama, mora se odmah stati na put. Ja

stavljam Generalnoj Direkciji za sada u dužnost, da preduzme sve mere, da se red i disciplina u službi u punoj meri sprovede i stalno na potrebnoj visini održava. Ja ću voditi naročitog računa o potpunom izvršenju ove naredbe. Ona se ima sprovedi i medju službenicima Generalne Direkcije, a naročito medju službenicima Oblasnih Železničkih Direkcija. Toga radi Generalna Direkcija spremice naredbu i uputiti gg. Direktorima Oblasnih Direkcija, u kojoj će pored ostalog istaći i sledeće: 1.) Da se red i disciplina u svima granama službe i medju celokupnim osobljem bezuslovno u najkraćem roku ima uvesti do svoje potpunosti; 2.) Da se službeni odnos izmedju starijeg i mladjeg, izmedju naredbodavaca i izvršioaca oštro povuče. Da se svakom službeniku zagarantuje njegova prava, ali i da svaki nosi puno odgovornost za svoj rad i primi konsekvence istog; 3.) Da se osoblje uputi, da se za svoja potraživanja samo i jedino obraća zakonitim putem (člen 75 Zakona o državnom saobraćajnom osoblju), kao i da starašine bezuslovno u zakonu propisanom roku donose i odluke po tim potraživanjima in saopštavaju ih osoblju; 4.) Da se napram osoblju postupaj sa punom takti i da se njegovim opravdanim potraživanjima i potrebama izlazi u punoj meri u susret, ali i da se za njegove krivice i postupke koje nanose štete službi, primeni zakon u svojoj njegovoj strogosti; 5.) Da se vršenje službe obavi najsavešnije u duhu propisa i Zakona i da se svaka nepravilna radnja, koja grozi bezbednosti saobračaja, pravilnom funkcionisanju svih službenih grana, nanosi štete interesima države i partaja bilo neznanjem pri radu bilo ucešnjavanjima, primanjem mita, osljarlukom itd. spreči po svaku cenu. Toga radi direkcija će uvesti što jaču kontrolnu službu, a naročito aktivnu kontrolnu službu egzekutivnih odeljenja. Kontrolni organi pored krivaca snosiće i sami odgovornost, ako nisu osoblje uputili na pravilan rad i ako nisu nepravilnosti dostavili i preduzeli mere da se otklone. Pruga ne sme biti ni jednog dana bez kontrole celokupne egzekutivne službe. Po potrebi ovlastiti kontrolne organe, da na licu mesta za utvrdjenje krivice mogu vršiti saslušanja i predmete odmah slati svome odeljenju sa potrebnim prilogima. Uvesti na svima stanicama, ložionicama i sekcijama proučavanja osoblja čitanja i objašnjavanja sviju propisa, raspisa i naredaba. Sem toga šefovi pomenutih jedinica dužni su, da striktno postupaju po postojećim

Ustavila se je. Ali je že daleč stran? Kje leži Kruševac? V katero smer naj gre? Nehote je kričnila na pomoč... Čuj! Mar se ni neko oglašil? Ali se ne čuje nekje daleč glas zvona?

Prisluškuje napeto, z glavo nagnjeno naprej, in oči ji žarijo — neusmiljena zmota! Veter divja in lastno srce ji tolče in viharno poganja kri po žilah — drugače pa ni čuti glasu. Sama, čisto sama se mora boriti s sproščenimi naravnimi silami! Zato naprej, na slepo srečo vedno naravnost naprej — končno bo vendar prišla do človeških selišč.

Toda dolgo, to čuti Hanka dobro, njena moč ne bo več zdržala; do smrti utrujena, v nevarnosti, da se vsak trenutek zgrudi, se vleče brezmiselno dalje. Toda naenkrat jo prešine neka misel in ji vzame še zadnjo trohico moči in poguma.

Močvirje — grez, ki se razprostira daleč naokoli levo od Kruševca! Ako zaide tja je izgubljena, brez rešitve izgubljena, kakor oni mladi hlapec, ki se je pred nekaj tedni vračal nekoliko vinjen domov, zašel v močvirje in se v njem žalostno zadušil.

Hanka si ni upala napraviti niti koraka več, ne naprej ne nazaj. Kaj če ne najde rešilnega mostička?

Groza jo je obšla. Sicer ni verovala na strahove, toda zdaj ji je njena razburjena domišljija čarala pred oči vse mogoče pošasti. Strahotne pripovedke, ki so jih pripovedovali v Kruševcu in ki so se nanašale na bleščeče močvirje in »mostiček strahov«, so naenkrat oživele in dobile pomen za ubogega dekleta. Vsenakoli je videla vstajati pošastne senoe, ki so se bližale boljbolj — mar ne zveni od tamle zopet kakor proseča tožba?

Usmiljeni Bog! Žal - žene so v svojih dolgih, pajčolanastih belih oblačilih. Ne krokarji nesreče so! Komur se prikažejo, mu naznanjajo, da je njegov konec blizu. — Gorje, gorje! Mar naj umrje... tako mlada še... sedaj, ko se ji po tako težkih srčnih bojih obeta največja sreča, o kateri je sanjala?

Ali se ni sedaj nenadoma pretrgal gosti zastor v zraku in ali ne vidi sedaj jasno in razločno v daljo?

Toda o groza! v trenutku je zrastle iz zemlje temna, orjaška prikazen, ki prihaja neslišno bliže in bliže. Morda je nepokojni duh kakega nesrečnega, ki je utonil v močvirju in sedaj straši? Ne, učitelj duh je, — strpeti ne more sam v svojem grobu; zato prihaja, da odvede v mrzli grob tudi njo, ki jo je ljubil in ki je ne privoščil nikomur drugemu.

Hanko spreleti neizrekljiv strah, zobje ji šklepetajo v tajni grozi, mrzel pot ji stopi na čelo, obvlada jo samo ena misel: beg — beg pred mrzlim objemom smrti! Noče umreti — noče — duša ji vroče hlepi po življenju! Dva — tri korake se zapoteče naprej — kolena ji klecnejo — misli se ji zmedejo — srce ji zastane — zadnji pretresljiv krik — in brez zavesti se zgrudi na zemljo.

19.

Riška je sedel v svoji sobi za belo smrekovo mizo in pisal. Petrolejka pred njim je jasno svetila, velika, črna peč je izžarevala prijetno toploto, stenska ura s svojim živopisanim kazalom je enakomerno tiktakala. Takoj zraven v kuhinji je teta pripravljala večerjo; slišalo se je, kako je rožljala s krožniki, noži in vilicami. Prijetno je dišalo po pečenem krompirju in vzbujalo tek.

Vse je bilo tako udobno - domače, da bi se moral samotni pisec čutiti zelo zadovoljnega; in vendar se ga je polasčal vedno večji nemir in na-

peti je moral vse sile, da mu niso misli uhajale neprestano od dela.

Kaj ga je obšlo tako nenadoma? Morda hrepenenje po dragi deklici, ki je ni videl že ves dan?

Hanka, da je odšla v mesto, je bila dejala teta in dostavila: »Peljala se je z zdravnikom, ker se je hotela zarana vrniti domov.«

Gotovo se je že davno vrnila — toda on mora svoje hrepenenje krotiti; videl jo bo šele po večerji; do takrat bo tudi s svojim delom gotov.

Bogomiru je teklo pero dovolj dobro, pisal je celo prav lepo; toda tako težko ko danes se mu ni zdelo pisanje menda še nikdar.

Dostikrat je dvignil glavo: mar je kdo klical? Nič takega! Vihar je, ki neprijetno zavija v vseh mogočih glasovih. In povrh še ta divji metež. Bog se usmili reveža, ki ga zajame tako vreme na potu, ne da bi se mogel kam zakloniti. Blagor mu, kdor sedi pod varno streho.

Tedaj je začel zunaj lajati pes, toda tako kakor bi spoznal znanca, dvoriščna in vežna vrata so zaškripala — nekdo si zunaj hitro otepa sneg z nog.

Riška odpre sobina, teta kuhinjska vrata in oba se zelo začudita, ko zagledata Ljuboško.

Stara kmetica je v vidni zadregi. »Prišla sem prosit, če bi hotel vaš hlapec iti z menoj,« je rekla hlastno. »iti moram HANKI nasproti. Zelo me skrbi... in očetu kar povedati ne smem, da...«

»Hanka? Kaj se ni še vrnila?« ji je segel Riška prestrašeno v besedo — sedaj mu je bilo takoj jasno, zakaj je bil tako nemiren. Ne da bi zinil še kako besedo, je stopil hitro nazaj v sobo, vzel kapo in palico in hotel mimo žensk na prosto.

Teta ga je zadržala. »Jezus! Vendar ne boš hotel oditi kar tako... in sam? Pri tem vremenu?« je spraševala vsa v skrbah.

»Jaz ga spremim!« je zaklicala Ljuboška odločno.

naredbama o propitivanju osoblja. Pregled skretnica, okretnica, kolskih vaga i svih drugih objekata, uredno vršiti kao što je propisano. Sva opasna mesta duž pruge i usecima, nasipima, tunelima itd. svakodnevno pregledati, naročito u zimsko i kišovito doba vremena. U službenim lokalima a naročito u blok stanicama zabranjuje se svako bavljenje neslužbenih lica. Privatne razgovore na telegrafu i telefonu strogo kažnjavati. Kontrole Prihoda sviju Oblasnih Direkcija moraju sve područne blagajnice pregledati najmanje jedanput u tri meseca, a osim toga vršiti i vanredne preglede gde se primeti potreba zato. 6.) Služba izsledjenja naročito pri udesima ima se organizovati tako, da se obavi odmah i to kod udesa najdalje u roku od 5 a kod ostalih (komercijalnih i drugih zapletenijih slučajeva) izsledjenje v roku od 10 dana. Odmah po izsledjenju a najdalje u 48 časova predmet se mora uputiti direkciji, radi donošenja odluke kazni ili upute disciplinskom ili građanskim sudovima na osudu. Disciplinski Sud će prvenstveno rešavati predmete udesa i materijalne prirode i to najdalje tri dana po prijemu predmeta od Direkcije. G. G. Direktori skrenuće pažnju gg. sudijama, da najsvesnije obavljaju svoju dužnost, imajući pred očima ne samo lica kome sude, no da su oni i zaštitnici prava oštećenih a i čuvari ustanove i države. Svaki predmet disciplinskog suda odmah po izrečenoj presudi pregledaće još istog dana Direktor i sa obzirom na delo i presudu kao i na osnovni princip moralnog dejstva, koja presude ima da učini, oglašice se izvršnom ili odmah uložiti protest — žalbu starijem sudu. Radi što hitnijeg vršenja izsledjenja po udesima manjeg značaja, odrediti stalne komisije za svaku deonice saobraćajne službe od šefa sekcije, najstarijeg šefa ložionice i šefa službe, koji bi odmah na poziv šefa službe izvršili izvidjaj i izsledjenje na licu mesta udesa i podneli svoj izveštaj. Stalno imati na umu, da samo brz postupak ima i efikasnog dejstva i povoljnog rezultata. 7.) Ovim naredjenjem vraća se Generalnoj Direkciji kao i Oblasnim Direkcijama sva prava predviđena Uredbom o organizaciji Ministarstva Saobraćaja. Akt, MS Br. 18904—25 povlači se. Naredbodaoci u materijalnim pitanjima za svako prekoračenje budžeta postaju in materijalno odgovorni. Istotako ovim nared. ukida se i funkcija svih kontrolnih i njima sličnih tela, stvorenih van Generalne i Oblasnih Direkcija. Dakle kontrolne jedinice odredjene aktima 24146 (g. Bukajloviću), 27888 (g. Kalanoviću) i 36086 (g. Nulić) ukidaju se; 8.) Pri postavljanju novih službenika rukovoditi se isključivo obzirima sposobnosti, a u opšte obzirima sviju uštediti svuda gde se može i najveće i krajnje štednje. Državni budžet preopterećen je, stoga je dužnost sačuvati kredite za potrebe, bez kojih zemlja ne more biti. Sve suvišno, nepotrebno, nedovoljno vredno i neispravno osoblje uklanjati iz državne službe; 9.) Obratiti najveću pažnju na čistoću stanice i vozova, osvetljenje i grejanje. Zadocnenju vozova tražiti uzroke, i ako su isti rezultat nemarnosti, aljkavosti i nevodjenje računa nemilosrdno goniti, i ako leže u drugom pojavama, prostudirati ih i podneti obrazložene predloge za uklanjanje istih. 10.) G. G. Direktori prouciće i što kraćem roku pitanje da li svaki službenik prema svojim sposobnostima i moralnim kvalifikacijama odgovara mestu na kome se nalazi, i pripremiće obrazložene predloge za smenjivanje, razmeštaje ili uklanjanje nepodobnih sa dosadanih mesta ili državne službe u opšte. Ali ova studija ima biti tako izvedena, da po izvršenju učinjenom po njoj, bude očuvana stalnost službenika, najednom mestu što je moguće duže. Česta razmeštanja treba u opšte izbegavati, i činiti ih jedino po potrebi i u interesu službe. Ovu naredbu primiće G. G. Direktori uz potpis znanju i saopštiće je uz potpis i svima gg. načelnicima Odelenja, napominjući da ostanje odgovorni za njeno puno izvršenje. Generalna Direkcija staraće se da se izvršenje ove naredbe najhitnije i naj-

striktnije u život uvede i uputiće jedan primerak naredbe upućene oblasnim Direkcijama Ministarstvu na uvidjaj. Ministarstvo saobraćaja Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca Br. 41998 od 30. dec. 1925 u Beogradu. Minister Saobraćaja K. Lj. Miletić s. r. Na kraju naročam vsem šefom službenih edinic, da potdijio prejem in dokazno obavestijo vse podrejeno osobje o tej naredbi. Direktor: dr. Borko. Ljubljana, dne 6. jan. 1926. Pripis: Apelirali bi na direkcijo drž. železnice v Ljubljani, da bi blagovolila enake okrožnice objavljati v slovenskem prevodu, tako da bo lahko razumelo pomen raznih okrožnic vse osobje. Ker mirno lahko trdimo, da polovica, ako ne še več, teh okrožnic popolnoma ne razume. Ker bo to v interesu službe, upamo, da bo to direkcija uvaževala.

Na naslov direkcije drž. železnice v Ljubljani. Ker se dogajajo slučajji, da delavstvo še danes, dne 1. februarja nima novih legitimacij, apeliramo na direkcijo, da izda legitimacije delavstvu, v kolikor jih še niso dobili, v najkrajšem času. Ne bomo raziskovali kje leži krivda, da se je izdaja novih legitimacij za nekatere tako zakasnila, pač pa prosimo, da se ta krivica popravi. Nadalje se je dogodilo več slučajjev, da se je take delavce, ki so se vozili v tem času z vlaki, šikaniralo, češ, da nimajo veljavnih legitimacij. Ker delavstvo samo ni krivo, da legitimacij pravočasno ni dobilo, bi opozorili merodajne kroge, da v takih slučajjih postopa mileje. Znani so nam celo slučajji, da si je moralo delavstvo kupiti cele karte, ozir. so morali v vlakih plačevati še celo kazni. Bilo bi pravično, da bi se prizadetim ta neprostovoljen pogrešek prezrl in denarno kazen vrnilo.

Društvo diplomiranih babic.

Na okrajnem shodu, katerega smo imele babice brežiškega okraja dne 23. sept. 1925, smo imele predavanje o zdravem in bolnem dojenčku. Prav veliko podučljivega nam je povedal okrajni zdravnik gosp. dr. Gerlovič, ki je tudi sicer babicam v vsakem oziru zelo naklonjen, za kar se mu najtopleje zahvaljujemo.

Okrajno bolniško blagajno vprašamo, kako je to, da se diplomiranim babicam na deželi ne plačujejo enaki honorarji kakor babicam po mestih. Ali mar ne vršimo isto službo, kakor one po mestih? Ali mar nismo enako vredne? Dvakrat smo že prosile bolniško blagajno, da naj uredi tudi to, vsaj vendar plačujejo člani bolniške blagajne enake prispevke na deželi kakor po mestih in bi bile lahko deležne enakih prispevkov. Ali bolniška blagajna o tem neče ničesar slišati?

Na ugovor, ki smo ga poslale na ministrstvo za narodno zdravje zoper naša pravila, še do danes nismo sprejele nobenega odgovora. Prosile smo za polovično vožnjo za naš izredni občni zbor, ki smo ga pred kratkim nameravale sklicati, se nam je ni dalo. Bile smo pri g. velikem županu, da se izenačijo prejemki okrajnih babic in sicer tako, da bodo okrajne babice dobivale povsod enako plačo. Ali kaj pomagajo vse intervencije in vse naše prošnje. Gospodje pri ministru kakor pri vladni si mislijo, le prosite, ko se boste naveličale, boste pa odnehale.

Za delavsko pravico.

Naslednji dogodek je zopet jasna priča o nesocialnem in brezupnem položaju naših viničarjev, baš v sedanjih najhujših časih. Viničar Ritonja Jožef je služil 38 let zvesto in pošteno rodbini Mihelič iz Ljutomer. Umrli mu je žena l. 1922. in s hčerko sta se leto pozneje izselila drugam, ker nista mogla sama obdelovati obsežnega vinograda. V sled preselitve se mu je odtegnilo tri merjice krušnega zrnja za dotično leto, katerega je dobival letno ves čas službovanja. Čutil se je krivično prizadetega, ker je za dotično leto vsa dela v vinogradu izvršil v redu. Na vplivnejših mestih je vpraševal za nasvet, kako si pomagati, toda večina mu je svetovala, da je bolje če molči

o tem. Po preteku dveh let se je mož obrnil na svojo strokovno viničarsko zvezo, katere strokovni tajnik je šel takoj s prizadetim dne 23. jan. t. l. posredovat v tej zadevi k dotični gosposdarici gđ. Luci Mihelič v Ljutomeru. Dokazal je, da je tako ravnanje še na podlagi še veljavnega vinič. zakona iz l. 1886. nedopustno in da za tako dolgo službovanje pripada drugačno plačilo, kot odtegnitev zasluga. Uspeh je bil, da je imenovani viničar dobil pripadajoče in zasluženo plačilo, in sicer se mu je takoj izplačala namesto krušnega zrnja vsota, ki odgovarja vrednosti zrnja, 350 dinarjev. Starček, vesel nad žuljevo zasluženim plačilom, se ni zmenil za vse, menda kot obresti dodane, ne lepe očitke in lastnosti, kar bi moglo vzdriniti vse naše viničarje. To je očiten dokaz pomanjkanja socialnega čuta nekaternikov do svojega delavca, katerega telesne in duševne sile so kot bogate obresti črpali dan na dan. Ko enkrat starost in onemoglost preprečujeta izkoriščanje, je tak rezež vse drugo samo pošten človek ne, kateremu po pravici in gospodarjevi dolžnosti pripada, da se ga podpira in štiti. V takih prepogostih slučajih najbolj kriči potreba po socialnem zavarovanju. Težko nam je poročati vedno o podobnih krivicah, toda vse take slučaje hočemo obelodaniti zaradi tega, da širša javnost uvidi, kakšen je položaj in kako nujna je potreba rešitve viničarskega vprašanja, ter da se ne kaže zmeraj samo na delavca, kako naj bo pošten in zvest, da bo potem več dobil. V tem slučaju ne more nikdo dvomiti o poštenosti viničarja, ker potem bi ga gotovo ne imeli toliko let v službi. Več poštenja ter praktične krščanske ljubezni je ravno na posedujoči strani treba, da bo manj krivic in več zadovoljstva med delavci. Zadovoljnost delavca je čast gospodarja in pa blagor celokupne človeške družbe.

Prva delavska hranilnica in posojilnica v Ljubljani vabi zaupnike, ki so od posameznih organizacij določeni v smislu okrožnice, da se v nedeljo, 7. t. m. do 9. ure dopoldne javijo v prostorih Jugoslovanske Strojne Zveze na Starem trgu 2. I. n. Radi obilice snovi v tako omejenem času bodo udeleženci pač uvideli potrebo točnosti. — Načelstvo.

Narodni pogrešek.

Z ozirom na vsiljevanje političnega prepričanja našemu delavstvu v nekaterih naših industr. podjetjih od strani tujih državljanov, nasprotno pa politična svoboda našega delavstva v inozemstvu, je iz narodno-gospodarskega stališča potrebno, da opozorimo na to vprašanje.

Rudarji in drugi delavci, kateri so pred letom in prej odhajali v Francijo, da si poiščejo boljše življenje izven svoje domovine, čutijo, kje Slovenci v narodnem oziru grešijo.

Politična svoboda naših delavcev v Franciji je omejena v toliko, da se ne sme naš tamkaj zaposlen delavec ali kdorkoli, politično nikjer udeleževati. Lahko je sicer član bodisi te ali one stranke ali organizacije, politično udeleževanje mu je pa zabranjeno, kar je za gotovo dobo z naravnega stališča pravilno.

Kako je pa pri nas? Tudi v naši državi imamo tužce. Ta tujec postane pri nas iz navadnega delavca — kvalificiran delavec. Kolik pritisk v političnem oziru izvršujejo nekateri tuji državljani, zaposleni kot uradniki v nekaterih naših industrijskih podjetjih, bo vedel prav dobro odgovoriti naš delavec-rudar v Hudi jami pri Laškem, pred nedavnim časom tudi v tamkajšnji pivovarni.

Gg. demokratje, ali hočete našemu delavcu, kateri vidi kako se postopa z njim v inozemstvu, uničiti narodno-državlanski čut? Potem pustite še nadalje v Vaših obratih, da bodo tuje vsiljevali politično prepričanje našemu delavstvu.

Delavska zveza.

Vevče-Dev. Mar. v Polju. Vabilo k delavski predpustni zabavi, katero priredi Delavska zveza pri Dev. Mar. v Polju v nedeljo dne 7. febr. 1926. v vseh prostorih gostilne pri Plevniku (vulgo Francet) v Vevčah. Začetek ob pol 4. uri popoldne. Na sporedu je poleg drugih zanimivosti tudi petje pod vodstvom g. Učakarja ter komični prizori. Pri zabavi svira priznani delavski kvartet. Tovariši, tovarišice papirničarji! Naše delavske predpustne zabave so znane kot najbolj družabne, dostojne in zanimive. Ako že gre delavec papirničar na kako predpustno zabavo, naj poseti svojo prireditelja. Kakor smo v zaduhlih tovarniških prostorih obsojeni na trpljenje, imamo tudi delavci pravico, da se po težkem delu nekaj ur v krogu svojih družin poveselimo. Zato svoji k svojim! Na veselo svidenje! Odbor.

Tedenske novice.

Nova kapela. V Vratih tik pod severno triglavsko steno bodo zgradili novo kapelico v čast sv. Cirilu in Metodu. V poletju je v Vratih vedno veliko izletnikov.

Oblastni inspektorat fin. kontrole v Ljubljani razglša, da je v njegovem območju, to je v Sloveniji in v Prekmurju, vsak sprejem novincev v službo finančne kontrole ustavljen.

Nove poštne znamke. V Belgrad so dobili prvo pošiljko novih poštih znamk po 1 Din. Znamke so bile takoj odposlane na posamezna pošta ravnateljstva. V kratkem se natisnejo tudi znamke po 25 in 50 para.

Umor. Žalosten slučaj, katerega žrtev je postalo mlado življenje, se je pripetil v Apneniku nad Pletierjem. Tamošnji posestnik Tomšič je opazil, da hodi za njegovo pastorko Jožef Klemenčič, posestnikov sin iz Žbavca, kar mu pa nikakor ni bilo ljubo. Očim je radi tega dekleta že večkrat prijel. Ko pa je pred kratkim zopet opazil, da prihaja dekle zopet v spremstvu Klemenčičevem domov, mu zavre kri. Ves razburjen steče po 35 cm dolg kuhinjski nož ter ga porine nič hudega slutečemu spremljevalcu v prsa. Klemenčič je na mestu izkervavel. Tomšiča so zaprli.

Smrtna nesreča. Na radovljiški postaji je hotela skočiti na mešani vlak, ki na tej postaji ne ostane, 27 letna Kristina Žnidaršič iz Save. Pri tem je prišla pod vlak, ki ji je odrezal obe nogi in zapestje desne roke. Tekom dveh ur je v hudih bolečinah umrla.

Prejeli smo. P. n. upravi »Socialne Misli« in »Pravice«. Na Vaš dopis od 12. t. m. Vam vljudno sporočamo, da nimamo več interesa inserirati v Vašem cenj. listu. — Ljubljana, 12. januarja 1926. — Zadržna gospodarska banka v Ljubljani.

Ponesrečena pri spravljaju lesa. Delavca Jeglič Janez in Plemen Franc sta se ponesrečila pri spravljaju lesa iz gozda barona Apfaltrerna v Spitalu pri Motniku. Jegliču je smrekov hloď zmečkal peto na nogi in nalomil nogo nad gležnjem, Plemen pa je hloď podrl in se zavalil nanj. Plemen je pri tem dobil poškodbe na obeh nogah nad kolenom. Oba ponesrečena so skupaj peljali k zdravniku na Vransko.

Zenska bolnica v Mariboru. Ministrstvo za narodno zdravje se je odločilo, da ustanovi v Mariboru žensko bolnico z oddelkom za porodnice.

Nesreča v kurilnici. V kurilnici drž. železnice v Skoplju je delavec Kostić zašel med dva stroja, ki sta ga na mestu raztrgala.

Visoka starost. V bližini Mostara v Hercegovini je umrl mož, ki je bil star 102 leti. Do zadnjega je bil čil in zdrav.

Nesreča na morju. V bližini otoka Raba se je proti večeru na majhni ladji vračalo iz nekega gozda sedem oseb. Ker je bila ladja preobložena z drvmi, se je nenadoma prevrnila. Štirje potniki so se rešili, trije pa so utonili.

Sin ustrelil očeta. V Ivankovu na Hrvatskem je Matko Balošković z revolverjem ustrelil na postelji spečega

očeta. Kmet Živko Balošković se je namreč zadnji čas vdal pijači in kadar je prišel domov, ni bil nihče varen pred njim. Neprestani družinski prepiri so sina dovedli k umoru svojega očeta.

Samomor. Nehvaležni otroci s sorodniki vred so svojemu očetu Antonu Majetiču v Delnicah na Hrvaškem nepošteno očitali, koliko mu morajo dajati in koliko jih stane vzdrževanje. Vsled tega je bil mož večkrat prisiljen pritiskati na tuje kljuge, da ni delal lastnim otrokom nadleže. Vendar je Majetiča žalost tako grizla, da je legel na železniški tir in mirno počakal na vlak, ki mu je odtrgal glavo.

»Zdravje«. Pred kratkim je izšla 1. številka zdravstvenega in poučnega lista »Zdravje« s sledečo vsebino: Zdravo novo leto; Pet velevlasti; Skrb za narodno zdravje — dolžnost vsakega državljanca; Učitelj in ljudsko zdravje; Zakonik kraljestva higijene; Zakaj zdravje tudi na kmetih peša; Vzroki širjenja nalezljivih bolezni; Križem po Sloveniji; Naša zdravstvena zakonodaja; Drobiž; Dobro čtivo; Listnica uredništva. »Zdravje« izhaja vsakega petnajstega v mesecu in znaša celoletna naročnina 30 Din. Uprava lista se nahaja v paviljonu poleg higienskega zavoda (splošna bolnica) Zaloška cesta 2. List je zelo poljudno pisan in ga toplo priporočamo.

O prvem angleškem konzumu.

Angleški pisatelj Holyorake, ki je napisal zgodovino o postanku angleških konzumov, nam pripoveduje, kako dobro in značilno so odgovarjali člani tistim, ki so napadali malo novo konzumno društvo.

Neka žena je imela v društvu naloženih 50 funtov (14.000 Din). Plašili so jo, da bo konzum kmalu bankrotiral. »Lahko, zaradi mene,« je rekla, »saj nisem več vplačala kot 1 šiling (15 Din). Počasi se je pa nabralo 50 funtov. Če bo zadruga propadla, bo izgubila svoj denar, ne pa tujega.«

Prvo konzumno društvo je bilo namreč tako urejeno, da je prodajalo po isti ceni, kot ostale trgovine; dobiček, ki ga je koncem leta pokazal obračun pa je razdelilo med člane odnosno kar prištelo k vložnemu denarju.

Konzum je jako blagodejno vplival na gmotni položaj svojih članov. Neki Dick je bil vedno čez glavo zadolžen in je stanoval 30 let v kleti. Zapisal se je v konzum in se lepo opomogel. Pobahal se je s tem, da je zaprosil svojo mlekarico, naj mu zamenja bankovec za 5 funtov (1400 dinarjev), ki ga dotlej nikoli še ni imel v rokah. Izkazalo se je, da so tisti, ki so vlagali najmanjše zneske, imeli končno največ prihrankov. Te prihranke je vedno večal dobiček, ki ga je razdeljeval konzum.

Uvodoma omenjeni angleški pisatelj je bil sodobnik ustanovitelj konzuma. Govoril je z mnogimi člani in je imel vpogled v društvene knjige. Navaja nam več primerov kot je sledeč: Član števil. 12 je vstopil leta 1844. v društvo. Celih 40 let se ni mogel rešiti dolga, ki ga je imel pri svojem trgovcu. Kupoval je pri njem na knjižico in tedensko odplačeval. Odkar je vstopil v društvo, je vplačal 2 funta in 18 šilingov (800 Din). Prejel pa je 17 funtov in 10 šilingov (4.800 Din)! Vse to je bil razdeljeni

dobiček, vračunano pa ni še 5 funtov, ki jih je imel v zadrugi položene kot svoj delež. Ves čas je pa kupoval v konzumu najboljše blago in je bolje živel kot prej ter še plačal svoje dolge. Pripovedoval je, da ga je napravilo kupovanje na knjižico precej lahkomišelnega in da radi tega ni mogel navaditi sebe in svoje družine na štedenje. In še več ugodnosti mu nudi društvo: svoj prosti čas lahko koristneje prebije v društvu kot v pivnici.

Neka mati, ki je dosedaj pošiljala svojega sinka v sosednjo prodajalno, se je nazadnje odločila, da bo kupovala v četrti ure oddaljenem konzumu. Sinko jo je vprašal, zakaj ga pošilja tako daleč, ko se iste reči dobe čisto blizu. Mati mu je razložila, da povrne zadruga čisti dobiček odjemalcem. Otrok je razumel nauk in je hodil vsako jutro v konzum.

Član konzuma števil. 15 je imel ženo, ki ni zaupala društvu, češ, da ni trdno. Porabila je prvo priliko, da je naložila prihranke iz konzuma v banko. Čez nekoliko časa pa je banka prišla v konkurz. To je toliko poživilo zaupanje žene do konzuma, da je tisto malo denarja, ki ga je dobila iz banke, takoj naložila v konzum in mu ostala od tega časa zvesta. Vdova Mills je pripovedovala: »V društveni mesnici nekoč nisem dobila mesa od hrbta za biftek bolniku. Kupila sem ga na trgu. Doma pa sem dognala, da so me goljufali pri teži. Od tedaj mesa rajši ne vzamem, če ga ne dobim v konzumu.«

Prvi konzum je tudi dosti pomagal, čeprav samo posredno ženam do neodvisnosti. V nasprotju z drugimi društvi, so mogle žene postati članice konzuma in so smele na zborovanjih glasovati. Mnoge žene so se vpisale, ker njihovi možje niso imeli zato veselja; druge zato, da bi odvrnile svojega moža od zapravljanja po beznicah. Možje so mogli dvigniti denar, ki je bil naložen na ime žene, samo z njenim pooblastilom. Sicer bi šlo to tudi sodnim putem, vendar je to postopanje bilo predolgotrajno in možje so se med tem časom iztreznili in odnehal.

Tudi samostojne ženske so vlagale svoje prihranke v zadrugo. Zanimivo je bilo posebno to, da so delavski fantje iskali baš med članicami konzuma dobre žene; ker so veljale za najbolj varčne gospodinje.

Kako izhaja uboga žena iz delavskih vrst z malim zaslužkom? Bogate gospe včasih ne znajo izhajati z velikim denarjem. S svojimi dohodki izhajati je umetnost, ki jo mora znati dobra gospodinja, in ravno te gospodinjice imajo doberšen delež pri temeljnem kamenu delavskega združništva na Angleškem.

Dopisi.

Jesenice. Preteklo nedeljo, dne 24. januarja se je začela pri nas socialna šola, ki se bo vršila vsako nedeljo popoldne. Nekateri so jo hoteli imenovati »Krekova socialna šola«, drugi se pa s tem niso strinjali. Vse to naj bo nam vseeno, socialna šola je tukaj, kar more kršč. soc. čuteče delavstvo iskreno pozdravljati, ker le potem izobrazbe bo delavstvo spoznalo svoje prave prijatelje, ki hočejo iskreno delovati na tem polju, da delavstvo začne ceniti samo sebe in da bo spoznalo svojo moč in zahtevalo od današnje družbe gmotnih in moralnih izboljšanj. Za predavatelje so priglašeni sledeči gospodje: dr. Capuder, dr. Angelik Tominec, profesor

Jarc, dr. Božič, dr. Puntar, ing. Žumer, Jože Gostinčar in prof. Dolenc, ki bodo z izbranim gradivom skušali podati pionirjem kršč. soc. preporeda za Jesenice prepotrebno gradivo, da bodo spoznali temelje kršč. socializma in jih znali prav tolmačiti in braniti pred nasprotnimi napadi. Torej na veselo delo v Krekovem duhu!

Hrastnik. Prosveta: V nedeljo je bila pri g. Logarju igra »Martin Krpan«. Obisk je bil zelo številen. Igralci so izvrstno igrali. Krekova socialna šola se prične v nedeljo ob pol 5. uri popoldne pri g. Logarju. Prvi dan predava g. Capuder o socialni vedi v srednjem veku. Obiskovalcev je priglašenih 28. — **Rudarske zadeve.** Na plačilni dan 31. januarja 1926. je bilo odpuščenih 22 delavcev, 18 v Hrastniku in štirje na Ojstrem.

Trbovlje. Vsled redukcije delavstva pri rudnikih Trboveljske premogokopne družbe se je zaupnik II. rudarske skupine oglašil pri centralnem ravnateljstvu trbov. premogokopne družbe ter predlagal odnosno bil od celokupnega delavstva pooblaščen izjaviti, da se naj pri rudniku delavstvo zaposli samo 48 ur tedensko in uveljavi nedeljski počitek, kakor je z zakonom o zaščiti delavcev z dne 28. februarja zagotovljeno. Izvede naj se redukcija, ako bi bilo potrebno, najprej pri onih, ki so po sestnikih in nedomačini.

Krekova mladina.

Zalog - Spodnji Kašelj. Odbor tukajšnje podružnice naznanja vsem svojim članom, da je radi gotovega vzroka preložil občni zbor, ki je bil napovedan na nedeljo 7. februarja t. l. Občni zbor se bo sedaj vršil v nedeljo dne 21. februarja t. l. v gostilni pri g. Ivanu Dimniku v Zalogu. Začetek ob pol 3. uri popoldne z istim dnevnim redom. — Odbor.

Zalog - Spodnji Kašelj gostuje v nedeljo dne 7. februarja t. l. v Orlovskem domu v Dolu pri Ljubljani z veseloiigro »Babilon« ali »Zmešnjava nad zmešnjavo«. Kdor se hoče pošteno nasmejati, naj pride. Pričetek ob 3. uri popoldne. K obilni udeležbi vabi odbor.

Sneberje - Zadobrova. Redni občni zbor tukajšnje podružnice se vrši dne 7. t. m. v Sneberjih. Začetek ob 4. uri popoldne. Vabimo vse naše tovariše, da se zbora sigurno udeležijo. Odbor.

Razno.

Ljudske šole v Jugoslaviji. V preteklem šolskem letu je bilo v Jugoslaviji 7.368 ljudskih šol. Učiteljev je bilo 9.044, učiteljic pa 8.172. Šole je obiskovalo 543.568 dečkov in 350.868 deklic.

Število srednjih šol v Jugoslaviji. V naši državi je bilo začetkom tek. šolskega leta 172 gimnazij. Z ozirom na število prebivalstva pride ena gimnazija na 70.000 prebivalcev.

Rekord posebne vrste. Danes tekmujejo v vseh mogočih stvarih. Najtežje je menda biti brez spanja. Bere se, da so stradali cele tedne, cele mesece, da so plesali po ves dan itd. Veseljakarji se radi hvalijo, da so noč ali dve prečuli. Več kot tri noči nihče ne vzdrži. Sedaj je nekdo dosegel rekord v čutju: 115 ur, to je 4 in pol dne. Tretjo se je vzdržal spanja s tujo pomočjo, četrto noč se mu je vse vrtelo in je trpel silne muke. Peto noč se je pa zrušil kot zaklan. Zanimivo je, da se mu temperatura ni nič zvišala.

Davki ameriških milijonarjev. Za leto 1924. je plačal največ davka milijonar Rockefeller, namreč 6.238.000 dolarjev. — Za njim je prišel znani »avtomobilni kralj« Ford z 2.609.000, nato Mellon z 1.183.000 itd. Predsednik Coolidge je plačal 14.000 dolarjev davkov. Če izznamemo osebe kot take, je pa plačala največ davka Fordova avtomobilna družba, namreč 16.250.000 dolarjev. Mi si takih vsot skoraj predstavljati ne moremo.

Ponesrečen potniški zrakoplov. V Revalu je padel na tla potniški zrakoplov. Težko ranjeni so bili 4 potniki in pilot.

1400 ovac zgorelo. Na veleposestvu Ranain, blizu Greifenberga v Nemčiji, je izbruhnil požar, ki je uničil vsa gospodarska poslopja. Pri tem je zgorelo med drugim tudi okrog 1400 ovac.

Poljska v številkah. Državno ozemlje Poljske meri 338.238 kvadratnih kilometer pride torej 78 oseb. Med sto prebivalci je na Poljskem 48 moških in 52 žensk. Šol najrazličnejših tipov je na Poljskem 27.400. 65% prebivalcev se bavi s poljedelstvom, 14% z industrijo in rudarstvom, 8% s trgovino in prometom, 13% je uradnikov. Narodno premoženje je vredno 88.410.000.000 zlatih frankov. Na glavo pride torej 3250 zlatih frankov. Zemlje je bilo doslej razdeljeno 375.500 hektarjev. V administrativnem pogledu je republika razdeljena v 15 vojvodin, 277 okrožij, 611 mest in 12.622 naselbin.

Velika eksplozija v Varšavi. V tvornici za ročne bombe in eksplozivni material je zaradi kratkega stika izbruhnil požar. Hipoma je nastala eksplozija. 30 delavcev je popolnoma zgorelo. Število ranjencev je zelo veliko. Gasilec se je po naporem delu posrečilo omejiti požar in preprečiti nadaljnje eksplozije.

Strah pred brezposelnimi. V Berlinu so zadnji čas nameravali brezposelni prirediti velik manifestacijski obhod, ki se je imel končati pred mestno hišo, oziroma pred pisarno za preskrbo brezposelnih. Med obhodom pa je posamezne skupine policija razglašala.

Posledice čezmernega pijančevanja. Neka družba v Budimpešti je s šoferjem vred pila vso noč in celo dopoldne. Pri povratku je šofer vsled pijanosti zavozil v Donavo. Na pomoč so prihiteli mimoidoči in izvlekli vse ponesrečence iz vode. Eden izmed družbe se je tako poškodoval, da je par ur na to umrl.

Samomori v Budimpešti. L. 1920. je bilo 983 slučajev, leta 1921. 941, leta 1922. 883, leta 1923. 936, leta 1924. 1060, v prvih sedmih mesecih letošnjega leta pa 967 samomorov. Vzrok samomorov je večinoma materialna beda.

Ne, če se da pomagati. V Arkansasu so zemljemerji določevali novo mejo med državama Arkansasu in Missouri. V istem času pa je divjala malarija v Arkansasu. Neki mali farmer, ki je bil dotlej še pod državo Missouri, je ostro protestiral proti zemljemerjem, ki so odmerili gotovi kos zemlje, da bi odtedaj naprej spadal pod državo Arkansas. Za svoj argument je imel krepek ugovor: »Ali mislite, da sem neumen, da bom šel ravno sedaj pod državo Arkansas, ko tam na debelo malarija kosi, ko ljudje mrjejo. Počakajte, da vsaj ta bolezen pojenja, potem pa pridite in spremenite mejo!«

čitajte »Pravico«!

Mica, ne zameri, ko sva se zadnjič pogovarjali glede konzuma, sem te pozabila vprašati, kje se morem vpisati v konzum?

Veš Tona, to je pa prav enostavno. Najbolje je, da greš v pisarno I. delavskega konzumnega društva, ki je v Ljubljani, Kongresni trg št. 2. Tam podpišeš pristopnico in plačaš vpisnine 5.— Din ter delež 25.— Din. Tam dobiš obenem tudi nakupovalno knjižico, s katero lahko kupiš blago v katerikoli ljubljanski prodajalni, in sicer: na Kongresnem trgu št. 2, Zaloški cesti št. 15, Celovski cesti št. 56, Dunajski cesti št. 36, kakor tudi v poljubni prodajalni te zadruga na deželi. Če ti ni prilično hoditi v pisarno, se pa lahko vpišeš tudi v vsaki prodajalni te zadruga, samo s to razliko, da v tem slučaju ne dobiš takoj nakupne knjižice ampak šele potem, ko jo doloži pisarna.